

Lundeborg, Sehesteds by

Pakhuset (tv) og fiskesalget (th) er blandt de bygninger, der dominerer havnen.

Fra det grønne område ovenfor havnen (tv). Den centrale plads midt i byen (th).

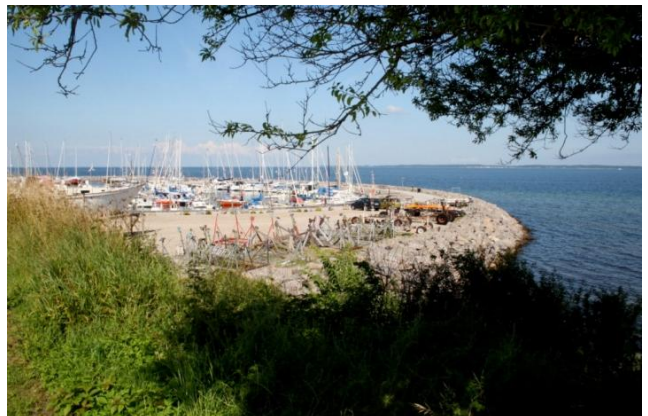
Den ældste bebyggelse på Kystvej, byens hovedgade (tv). Villaer fra 1930'erne på Fiskergade (th).

Momleby (tv) og Stiftelsen (th).

NATURGRUNDLAG OG LANDSKAB

Lundeborg ligger i det kystnære morænelandskab lige syd for Tange Ås udløb. Havnen ligger ved en lille knude, hvis højeste punkt findes på fællespladsen mellem havnen og Kystvej. Lundeborg ligger op mod den bevarede kystskov.

Overgangen fra byen til kystskoven markeres af to "enkeltstående" træer (tv). Fællespladsen ligger højt og gør det muligt at kigge hen over havnen.

KULTURHISTORIE

Lundeborg bestod indtil 1861 af nogle få og mindre huse tæt ved stranden, hvorfra der blev drevet sæsonfiskeri. I 1861 begyndte Broholms stamhusbesidder, Niels Frederik Bernhard Sehested, at opkøbe strandparcellerne og udgrave til en havn. Havnen stod færdig i 1862. Etableringen skal ses i lyset af Danmarks daværende betydelige kornsalg, og at en lov i 1857 havde gjort det muligt at drive handel uden for købstæderne uden særlige bevillinger. Sehested etablerede derfor en udskibningshavn til korn med tilhørende kornpakhus og købmandsgård, som stod færdigt i 1863.

Sehested stoppede dog ikke med etableringen af handelspladsen, men gik i gang med at etablere en hel by. Han annoncerede derfor efter tilflyttere i flere dagblade. Folketællingerne vidner om, at der kom nye tilflyttere til byen – i 1880 boede der ca. 300 mennesker med ikke mindre en 38 erhverv. Danmarks tab af territorium syd for Kongeåen i 1864 fik også indflydelse på udviklingen i Lundeberg. For i dagbladene annoncerede Sehested også efter fordrevne, driftige og dansksindede mænd fra Hertugdømmerne til slå sig ned i Lundeberg og etablere selvstændig virksomhed. Det kom der bl.a. en tobaksfabrik med fabrikantbolig og syv arbejderboliger (Momleby) ud af men også en række andre virksomheder.

Sehested etablerede ligeledes i 1864 en stiftelse for krigsinvalidere og -enker. Sehested havde selv været med i treårskrigen (1848-50) og var blevet dekoreret med ridderkors, måske følte han derfor et særligt ansvar overfor de krigsramte. Efterhånden tyndede krigens ofre ud og stiftelsen blev beboet af helt "almindelige" fattige.

Tobaksfabrikken i Lundeberg måtte lukke i 1879, og på samme tid var kornsalget også ved at høre op. Sehesteds drøm om en driftig handelsby var begyndt at smuldre. Der er øjensynligt flere årsager til dette, bl.a. problemer med transporten. Landevejsforbindelsen blev først en realitet i 1890'erne efter N.F.B. Sehesteds død. Hans søn Hannibal kæmpede en forgæves kamp med at få jernbanen lagt forbi Lundeberg. Senere gav Hannibal Sehested jernbanens åbning i 1897, med en linieføring langt fra Lundeberg, skylden for Lundebergs nedgang som handelssted.

Mens handelsbyen sygnede hen, begyndte fiskeriet fra slutningen af 1800-tallet og op gennem 1900-tallet at blive af større og større betydning for Lundeberg. I 1950'erne fiskede ca. 50 kuttere og joller fra Lundeberg. I 1951 blev der opført et fiskesalgshus på midtermolen, og som blev udvidet i 1966 med isfrysning, kontor og toilet. Omkring år 2000 var der i forhold til tidligere kun ganske lidt fiskeri tilbage i Lundeberg.

Naturskønheden ved Lundeberg med skov og strand og byens kønne huse blev opdaget allerede i 1800-tallet, og et stigende antal sommergæster kom hvert år op gennem 1900-tallet. Der opstod pensionater, og kroen udvidede med glasveranda. Ligesom i andre små kystbyer rykkede de fastboende om sommeren over i baghuset og lejede beboelsen ud til sommergæsterne. Efter 1960 opstod ikke mindre end 3 campingpladser ved Lundeberg.

ARKITEKTUR OG BYGGESKIK

På selve havnen er pakhuset, købmandsgården og det lange sorte grejhus vel de fineste bygninger. Men en række af de nyere bygninger har en egen nøgternhed og enkelhed, som også rummer store kvaliteter. Ikke mindst fiskesalgset bør nævnes i denne sammenhæng.

Fiskernes lange grejhus med fine vinduesdetaljer.

Havnesmedjen i enkel men velproportioneret arkitektur (tv), og det lille spilhus ved beddingen (th).

På Havnevej ligger en række repræsentative bygninger som kro og manufakturhandel, begge opført 1865. De er opført i en velproportioneret klassicistisk stil, og virker i øvrigt velbyggede og solide. Lige før svinget, hvor Havnevej snor sig ned til havnen, ligger "Ankerhus", som er den gamle toldkontrollørbolig. Bygningens ældste del er opført i bindingsværk i 1860'erne; den fuldmurede vinkel parallel med stranden er opført først i 1900-tallet.

Kro (tv) og manufakturhandel (th).

Omkring år 1900 er den indre del af bebyggelsen på Kystvej blevet bygget med en blanding af klassicistisk og historicistiske stilarter. Her kan man fortsat finde mange fine detaljer, men flere huse er desværre også i ringe bevaringsstand.

Kvarteret omkring Fiskervej er bebygget med små men velbyggede huse. Særligt er der flere bungalow'er, men også andre statslånshuse samt et par huse i Bedre Byggeskik.

Velbevaret hus i det centrale kryds. Bemærk at døren ikke sidder i midten, som den burde ifølge stilarthen (tv) Til højre et andet, i sin grundform velbevaret, historicistisk hus på Kystvej.

Detalje af indgangsparti i bislag (tv), og butik i historicistisk bygning ved krydset med Havnevej (th).

Kvarteret omkring Fiskervej er bebygget med små, men velbyggede huse. Særligt er der flere bungalow'er, men også andre statslånshuse samt et par huse i Bedre Byggeskik.

Kvarteret omkring Fiskergade rummer især mange fine funkis-bungalow'er.